

از دو واج

از دیدگاه مذاهب اسلامی

فقه متارون «۱»

بر اساس:

الفقه علی المذاهب الخمسه

محمد جواد مغنیه

سید محمد تقی حسینی منش

حجت‌الله ابراهیمیان

مغنیہ محمد جواد، ۱۹۰۳ - ۱۹۷۹ م Maghniyah, Muhammad Jawad

(الفقه علی المذاهب الخمسه الجعفری، الحنفی.... برگزیده، فارسی - عربی)
ازدواج از دیدگاه مذاهب اسلامی: فقه مقارن ۳۰ براساس الفقه علی المذاهب الخمسه
محمد جواد مغنیہ / حجت الله ابراهیمیان، محمد تقی حسینی منش. - قم: دار الحسین، ۱۳۸۴.
۲۳۲ ص.

ISBN: 964 - 7549 - 22 - 9 - ۱۵۰۰۰ ریال

فهرست نویسی براساس اطلاعات فیبا.
کتابنامه به صورت زیر نویس.

۱. فقه تطبیقی. ۲. زناشویی (فقه). الف. ابراهیمیان، حجت الله، ۱۳۳۹ - گردآورنده.
ب. حسینی منش، محمد تقی، ۱۳۳۲ - گردآورنده، ج. الجعفری، الحنفی. د. عنوان. ه. عنوان:
فقه مقارن ۳۰ براساس الفقه علی المذاهب الخمسه محمد جواد مغنیہ. و. عنوان: الفقه علی
المذاهب الخمسه. برگزیده فارسی - عربی.

۲۹۷/۳۲۴ BP ۱۶۹ / ۷ / ۴۲۱۱۳ ف/ع

۸۴-۲۱۹۳۴ م

کتابخانه ملی ایران

نام کتاب:	ازدواج از دیدگاه اسلام
تدوین کنندگان:	ابراهیمیان / حسینی منش
ناشر:	دارالحسین
نوبت چاپ:	اول
تاریخ چاپ:	۱۳۸۴
چاپ:	نہضت
شمارگان:	۱۰۰۰
بها:	۱۵۰۰۰ ریال
پسرخ:	قم - بلوار شهید منتظری - ساختمان شهاب - واحد ۱ - انتشارات مهرامیرالمؤمنین ع - تلفن: ۷۷۳۲۹۹۷ و ۷۷۳۶۵۴۶ - ۰۲۵۱

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱۳	درس ۱ ■ الفاظ عقد ازدواج ■ خیابار فسخ در عقد ازدواج ■ اصل در ایجاب و قبول عقد ■ حضور شاهدان در عقد ■ شرایط طوین در عقد ازدواج
۲۷	درس ۲ ■ شروطی که زوج قرار می دهد ■ ادعای ازدواج ■ مباشرت و اثبات زوجیت ■ صحت فعل مسلمان: اثبات زوجیت؛ مشروعیت فرزندان
۳۷	درس ۳ ■ مواقع ازدواج با زن ■ نسب ■ جمع محارم ■ زنا ■ عدد همسران ■ ثلث
۵۱	درس ۴ ■ عدد طلاق ■ اختلاف در دین ■ شیر دادن ■ عده ■ احرام
۶۵	درس ۵ ■ ولایت در ازدواج ■ ترتیب اولیاء ■ هم شأنی
۷۷	درس ۶ ■ عیب های سبب خیابار فسخ در ازدواج ■ ناتوانی جنسی ■ جب و خصا ■ دیوانگی ■ پیسی و خوره ■ عیوب مخصوص زنان: قرن - عقل - اقصاء
۹۱	درس ۷ ■ خیابار شرط ■ قریب دادن ■ چند ماله ■ مهریه
۱۰۵	درس ۸ ■ مهر المثل ■ ازدواج بدون مهریه ■ خودداری زن از تسلیم تا دریافت مهریه ■ ناتوانی شوهر از پرداخت مهریه ■ پدر و مهریه ضمنی پدر ■ مقاربت و مهریه ■ خسارت جانی زن به شوهر ■ خلوت نمودن زن و شوهر
۱۲۱	درس ۹ ■ مهریه زن بعد از طلاق اگر در عقد مهریه مشخص باشد ■ مهریه زن بعد از طلاق اگر بعد از عقد مهریه مشخص شود ■ از بین بردن بکارت بطریق غیر معمول ■ اختلاف زن و شوهر در مقاربت و تعیین مهریه ■ جهیزیه
۱۳۵	درس ۱۰ ■ نسب ■ خورشاوندی ■ کوتاهترین مدت بارداری ■ حداکثر مدت بارداری
۱۴۲	درس ۱۱ ■ فرزند شبهه ■ حکم شرعی فرزند شبهه ■ شک بین زنا و شبهه ■ فرزند حتمه ■ فرزند زنا (حرام زاده)
۱۶۱	درس ۱۲ ■ بچه پیدا شده (سر واهی) ■ فرزند خواندگی ■ تلقیح مصنوعی ■ حکم فرزند تلقیح مصنوعی

درس ۱۳

۱۶۲

- حق نگهداری از کودک ■ سزاواری به نگهداری کودک ■ شرایط نگهداری کودک ■ مدت نگهداری از کودک ■ مرده نگهداری کودک ■ شیرداز و نگهداری مجانی ■ چشم پوشیدن از حق نگهداری کودک

درس ۱۴

۱۸۷

- مخارج همسر و زن در دوران عده ■ زن ناشزه

درس ۱۵

۲۰۳

- اندازه نفقه ■ قیمت دارو ■ مخارج دوران زایمان ■ کم و زیاد نمودن نفقه زن ■ مسکن زن ■ ضامن نفقه ■ اختلاف زن و شوهر در پرداخت نفقه ■ ادعای زن رانده شده از خانه ■ از بین رفتن مخارج زن

درس ۱۶

۲۱۷

- محدوده نفقه نامیل ■ شرایط واجب شدن پرداخت نفقه نزدیکیان ■ اندازه نفقه خویشاوند ■ اختلاف خویشاوندان ■ حیران هزینه زندگی گذشته خویشاوندان ■ ترتیب کسانی که باید نفقه بپردازند

درآمد

«فقه مقارن» مجموعه مباحث فقهی است که در آن دیدگاه‌های فقیهان مذاهب مختلف اسلامی، کنار هم قرار گرفته و به نحوی با هم مقایسه و تطبیق داده شده است. ارائه مباحث این چنینی از دیرباز در محافل علمی فقیهان مرسوم بوده و کتاب‌های ارزشمندی نیز در این زمینه به نگارش درآمده است. شیخ طوسی (۳۸۵ - ۴۶۰ ق.) که سرآمد فقیهان شیعه و مردی بدیل فقاہت است، کتاب «الخلاف» را در این زمینه به رشته تحریر درآورد و پس از آن، عالمان شیعی و اهل سنت، کم و بیش در این زمینه قلم فرسایی کرده‌اند که بعضی از مهم‌ترین کتاب‌های تألیف شده در این زمینه را در پایان کتاب معرفی خواهیم کرد.

گرچه درس «فقه مقارن» به شکل دروس رسمی در حوزه‌های علمیه ما - که مهد فقه و فقاہت شیعی است - ارائه نمی‌گردد، اما فقیهانی چند، این موضوع را که بزرگان پیشینیان آغاز کرده‌اند، ادامه داده و - بحمدالله - بخصوص با گسترش ارتباطات میان عالمان مذاهب اسلامی به تحقیقات تازه‌ای نایل شده‌اند.

امروزه به برکت انقلاب پر فروغ اسلامی در میهن عزیز ما ایران به رهبری بزرگ مرد قرن، حضرت امام خمینی (ره)، ارتباطات نیکویی، میان عالمان مذاهب اسلامی بیش از پیش برقرار گردیده و به میمنت این روابط حسنه علمی، رهبر فرزانه انقلاب، حضرت «آیه الله خامنه‌ای» (مدظله العالی) دستور تأسیس مجمع تقریب بین مذاهب اسلامی را صادر فرمودند. از برکات این مجمع، تأسیس «دانشگاه مذاهب اسلامی» است که با این حرکت علمی - آموزشی، مباحث فقه مقارن در میان فضلاء جوان، جان تازه‌ای گرفت و استادان و دانشجویان جوان با استفاده از منابع محکم و مستقن پیشینیان و نیز فقیهان حاضر، فصل جدیدی را در موضوع «فقه مقارن» باز کرده‌اند.

رشته «فقه و مبانی حقوق اسلامی» در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی کشور (اعم از دولتی، آزاد، پیام نور و سایر مؤسسات آموزشی) از جمله رشته‌های مطرح و پر آوازه‌ای است که به دلیل این که نوع مباحث این رشته از پیشینه‌ای هزار ساله برخوردار است، از متقن‌ترین و با مبناترین رشته‌های درسی محسوب می‌شود.

گرچه امروزه با تغییرات اندکی که در نوع واحدهای درسی این رشته علمی پدید آمده و به حق نیز بوده، رنگ و بوی مباحث حقوقی نیز در درس‌های این رشته مشهود است، اما هرگز از اصل و اساس خویش که پرداختن به میراث گرانبهای فقیهان بزرگ است، عقب‌نشینی نکرده است.

با نگاهی کلی به مجموعه واحدهای درسی این رشته در مقطع کارشناسی (لیسانس)، مشاهده می‌کنیم که چهار واحد از درس‌های آن به «فقه مقارن» اختصاص دارد که در فقه مقارن ۱ به ارزش دو واحد، بحث «صلوة» از دیدگاه مذاهب اسلامی و در فقه مقارن ۲، بحث نکاح تدریس می‌شود. منبع درس فقه مقارن ۱ به بخش «الزواج» از کتاب «الفقه علی المذاهب الخمسه» نوشته استاد معجود مغنیه است که چون این کتاب به صورت یک کتاب درسی دانشگاهی، تألیف نشده، دارای نقایصی از این جهت بود، از این رو، ضروری می‌نموده با محور قرار دادن کتاب مزبور و با توجه به تجربه آموزشی و کار علمی این مجموعه به شکل قابل عرضه و دانشگاهی، در اختیار استادان و دانشجویان گرامی قرار گیرد؛ به منظور تأمین این هدف، یعنی سهولت در امر آموزش و یادگیری اثری که پیش روی دارید با توجه به نکات و امتیازاتی چند به زبور طبع آواسته شد:

۱. چون هدف از تهیه این کتاب، پرداختن به بخش «الزواج» کتاب استاد مغنیه بوده است، به هیچ وجه، خارج از محدوده آن کتاب، قلم فرسایی ننموده‌ایم؛ به عبارت دیگر در این کتاب قصد ارائه متنی مستقل به عنوان منبع درسی فقه مقارن (۱) را نداشته‌ایم؛ بنابراین، جهت حفظ منبع درسی بودن و رعایت یک نیم‌سال تحصیلی و حال دانشجویان عزیز و استادان گرانقدر، فقط بر محور کتاب «الفقه علی المذاهب الخمسه»، این اثر را تدوین نموده‌ایم.

۲. در این کتاب، مجموعه متن عربی بخش «الزواج» از کتاب «الفقه علی المذاهب الخمسه» تألیف استاد مغنیه آورده شده است.

۳. متن عربی به صورت کامل، اعراب‌گذاری شده است.

۴. تمامی متن عربی به صورت فارسی روان، ترجمه شده است.

۵. در خصوص ترجمه فارسی برای این درس، باید این مطلب را بیان نماییم که درس

«فقه مقارن» همانند دروس «صرف و نحو عربی» و یا «متن خوانی» نیست که هدف آن؛ توجّه دادن دانشجویان به متن عربی باشد؛ بلکه در درس «فقه مقارن» هدف اصلی، آشنایی دانشجویان با محتوای مباحث فقه مقارن است و هر مقدمه‌ای که دانشجو را در این هدف کمک کند شایسته است انجام پذیرد؛ به همین منظور مطالب عربی این درس برای تأمین این مقصد به فارسی ترجمه شده است.

۶. برای سهولت در تدریس و نیز مطالعه دانش‌پژوهان، متن عربی به صورت مطالب مستقل و جدا جدا مشخص شده و تمامی متن عربی با شماره‌هایی از عدد ۱ تا ۴۱۰ شماره گذاری شده است و در ترجمه فارسی نیز دقیقاً همین شماره‌ها تکرار شده و با متن عربی هماهنگ می‌باشد؛ برای نمونه: شماره ۲۳۵ متن عربی با شماره ۲۳۵ متن فارسی هماهنگ است.

۷. برای این‌که در یک نگاه کلی، مطلب هر شماره مشخص شود، در متن فارسی، عنوانی گویا برای هر شماره انتخاب نموده‌ایم.

۸. یکی از امتیازات این کتاب آن است که مجموعه متن در شانزده جلسه درسی تنظیم شده است، البته توزیع منصفانه و دقیق مطالب عربی از نظر حجم برای هر جلسه درسی، کاری مشکل بود؛ به همین منظور اولویت ما چنین بود که در هر جلسه درسی، مطلب مستقلی آغاز گردد و به پایان برسد؛ از این جهت برای حفظ این نکته، بعضی از جلسات درسی حجیم‌تر از سایر درس‌ها تدوین شده است.

۹. برای این‌که در آغاز هر جلسه درسی، استادان محترم و دانشجویان عزیز بدانند که مجموعه درس آن جلسه چه مطالبی را در بر دارد، مطالب کلی آن درس در آغاز هر جلسه درسی به نگارش درآمد.

۱۰. گرچه با توجه به محدودیت وقت و تجربه تدریس، استادان محترم موفق نخواهند شد تمامی مطالب کتاب را در پایان نیمسال به پایان برساند ولی از سویی به علت این‌که کتاب استاد مغنیه، منبع رسمی درسی معرفی شده است، لذا حذف مطالب آن کتاب، شایسته به نظر نمی‌رسید و به یقین در صورت برنامه‌ریزی دقیق استاد محترم و همکاری دانشجویان عزیز و اختصاص دادن زمان بیشتر به محتوای اصلی درس در هر جلسه درسی، مطالب مربوط به آن درس به پایان خواهد رسید.

باید اعتراف نمود که با همه دقتی که در تدوین این کتاب انجام گرفت، خالی از نقص و عیب نیست؛ از این رو امید داریم شما عزیزان که به هر گونه از این کتاب استفاده می‌کنید ما را از پیشنهادهای و انتقادهای سازنده خویش بهره‌مند فرمایید.

در پایان، لازم است از همه برادرانی که در تهیه این کتاب از آغاز تا فرجام قبول زحمت نمودند، مراتب قدرشناسی خویش را ابراز نماییم؛ به خصوص از برادر گرانقدر جناب «حجة الاسلام آقای ابوالحسن احمدی شاهرختی» مدیر محترم «انتشارات دارالحسین علیهما السلام» که افزون بر زحمت چاپ و نشر این اثر، آن را ویراستاری نمودند، سپاسگزاری می‌کنیم.

امید است با توفیق خداوند متعال، مجموعه تلاش ما مورد رضایت حضرت بقیة الله - عجل الله تعالی فرجه الشریف - قرار گیرد و این قدم کوچک، موجبات رشد و تعالی دانشجویان و جوانان عزیز ما را فراهم آورد.

وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

شهریور ۱۳۸۴ ش. برابر با شعبان المعظم ۱۴۲۶ ق.

حجت‌الله ابراهیمیان / سید محمد تقی حسینی منش